

ACC. N:R M. 14853:1-9.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Tantv Gudmundsson*
Härad: *Bjäre* Berättare: *Almer Karlsson, Förelövskolan, Himmelstorp*
Socken: *Förelöv* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1959* Född år *1899 i Förelöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Gal och andra finrum. s. 1-9.
(skisser å sid. 2 och 6.)

LuF 112

12/8 -59

I Himmelstorps by i Förslövsholms landskommun av Kristianstads län, finnes en gammal gård som troligen är uppförd för minst 125 kanske 150 år sedan= början på 1800 talet. Nuvarande ägaren till gården är lantbrukare Almer Karlsson Himmelstorp. Han som byggde boningshuset var snickare och gick under namnet Himmelstorpa Nils. Detta husbygge var ett för Himmelstorpsborna synnerligen stor- slaget då bebyggelsen i övrigt var rätt så enkel, för att inte säga torftig. Huset kvarstår än i dag i nästan samma skick som det var vid den tid det byggdes. I början på 1900 talet har sålunda tillbyggt en köksvaranda och salen har delats med en tvärvägg varför nu inte finnes någon sal utan i stället har här blivit dels ett vardagsrum samt den av en vägg avstängda delen kunnat användas till skafferi oeg förädsrum.

På bifogade skiss har jag försäkt att göra det mera överskådligt än vad en beskrivning gör det. Huset är uppfört av trä med ursprungligen halmtak vilket dock under årens lopp ersatts med spån och senare delvis plåt.

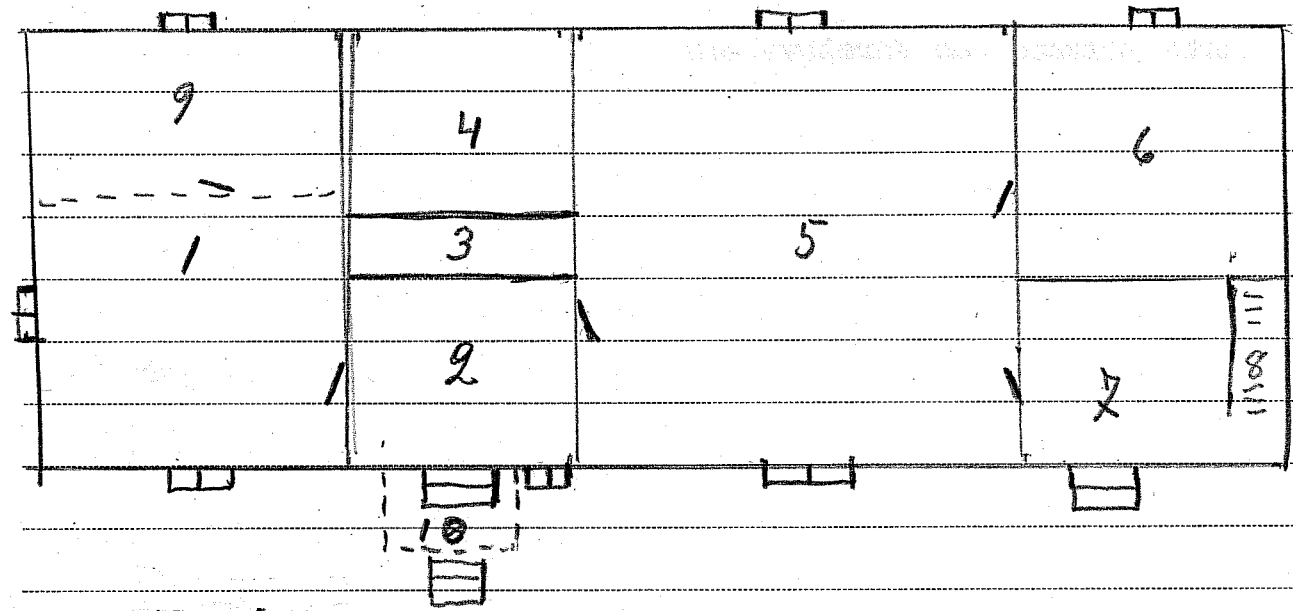
huf 112

1

2

Skiss av Almer Karlssens böningshus tillhörande gården
Himmelstorp 1 / 5 i Förslövsholms Landskommun Kristianstads län

2

Förklarningar:

 = Fönster = Ytterdörr med trappa \ dörr inne.

1/ Sal. 2/ Kök. 3/ Öppen eldstad. 4/ Bakugn. 5/ Storstuga
6/ Kammare. 7/ Förstuga. 8/ Loftuppgång. 9/ senare har Salen
efter streckade linjen avdelats. 10/ streckade området utgör
en senare tillbyggd varanda.

Salens tillkomst:

I samband med boningshusets uppförande inreddes även ett rum som kallades salen samtidigt inreddes ett rum som kallades för storstugan och ett mindre rum som kallades för kammaren något kontor förrekom inte och inte håller något annat finrum ,Sovrum fanns ej utan därtill användes storstugan och vid behov kammaren samt salen. Husbondefolket sov i regel i storstugan så också barnen. Då på den gård här avses ej förekom tjänare så var här ingen särskild pigkammare utan fick kammaren användas av barnen sedan de vuxit upp. Huvudtrappan bestod av en stor sten . Trädgård förekom ej i någon särskild omfattning. Ett mindre område till kryddgård. grönsaker, i någon omfattning så kallad Kålhave. Urtehave och eblahave förekom ej i någon större omfattning. "Bästu" "bakhus " , "kistekammare" , eller "sommarstuga " förekom ej här men väl fanns de på andra gårdar i socknen . Var den obligatoriska kistan i detta hus haft sin plats har inte gått att få reda på men näst troligt är väl att den varit plaserad någonstans i salen då så varit fallet på andra gårdar där särskild kistekammare ej förekommit.

Uppvärmning och belysning:

I här omnämnda boningshus förekom uppvärmning i Salen genom en stor fyrkantig järnung, som var placerad så att röken gick direkt ut i skorstenen ovanför valvet. I storstugan eldades i en udeläggare (även kallad sättung) denna eldades från köket.

Det är mest troligt att inte järnungnen i Salen anskaffades i samband med husets uppförande utan här som på många andra ställen har nog salen under en del är saknat uppvärmning. Salen har aldrig haft elbelysning då dylikt ljus inte installerades här förrän att salen avdelats. Fotogenlampa fanns i taket, men förekom de första åren säkert endast så kallade ~~kalkjus~~ talgljus eller kanske endast pråsor om belysningen inte skulle vara för fäst eller dyli.

Väggbeklädnad:

Salen här var aldrig tapeserad den var med kalkade väggar. Några målade dekorationer på salen tak o väggar har ej förekommit ej heller förekom panel på väggarna. Taket i salen som i storstugan var av bräder med synliga bjälkar. Mellan bjälkarna blev i senare tid spänt papper som kalkades. Golvets var av breda gran eller furubräder.

Väggbeklädnad (forts)

Fönstren voro ganska små delade på mitten och varje sida försedd med tre fyrkantiga rutor. Dörrarna : Ytterdörrarna av vanliga bräder Dörrarna inne voro så kallade spegeldörrar med tre speglar.

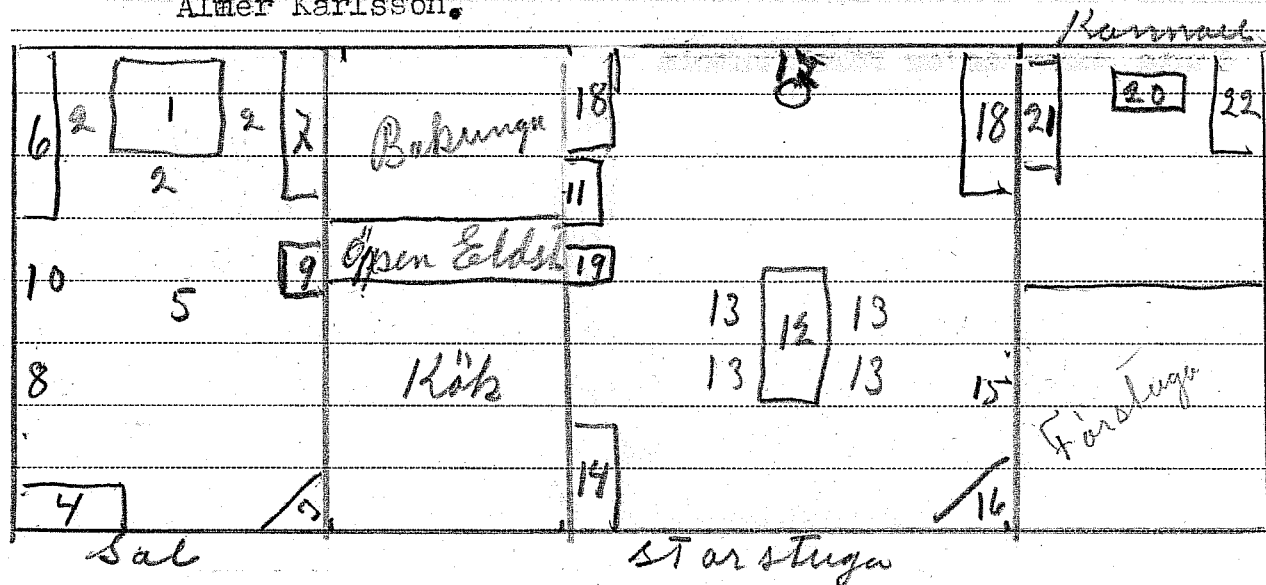
Möblering: (se skiss)

Möblerna i salen var inte så många de var i stortbsett hemmagjorda då ägaren var snickare .Stoppade möbler förekom ej. Stolar ,bord, och sängar voro till att börja med omålade i regel tillverkade av fur eller björk. Stort klädskap fanns i salen .I detta fallet var det enbart klädskap men i många andra fall förekom ett stort dubbelskap vars underdel utgjordes av två draglådor för linnevaror övre delen bestod av vid ena sidan ett klädskap och vid andra sidan försett två utdragslådor ovanför dessa en sekretärrinrdening med mindre lådor som kunde stängas med klaff. Överst fanns ett par hyllor för porslin o dyl. När dessa stora skåp försvann från salen Kan inte anges men dylika skåp finnes ännu på vissa platser och betraktas dessa nu som dyrbara familjeklenoder. Gungstol fanns den var tillverkad av hasselkäppar .En mycket unik sak som det är stor skada att den förstörts.

Skiss utvisande möblering o dyl. i boningshuset till

hörande Himmelstorp 1/5 som numera äges av lantbrukare

Almer Karlsson.

Förklaringar:

Sal: 1/ Klaffbord. 2/ stolar. 3/ Väggfast hörnskap. 4/ Klädskap
5./ Gungstol. 6/ Bänk. 7/ Säng. 8/ Spegel. 9/ järnugn. 10/ tavlor
Storstuga: 11/ ugnsbänk. 12/ bord. 13/ stolar. 14/ bänk.
15/ Tavlor med religiösa motiv. 16/Hörnskap. 17/ fönsterbord.
18/ sängar. 19/ Udeläggare.
Kammare: 20/ bord. 21/ skåp. 22/ säng.

Övriga Möbleringsdetaljer:

Krukväxter fanns i regel, ett eller flera myrtenträ, pelargonier.

Spottlådor av trä med sand och därpå finhackat gran eller enris

gardiner förekom som tvärgardiner, på 1900 talet ersattes de av

långgardiner. Skydd för fönstern förekom sällan men i enstaka fall

förekom en slags fönster^sjalusi som kunde rullas tillsammans då den ej behövdes den var vävd av någon slags fina träpinnar .

Spegeln hade i regel sin plats i salen .I något fall kunde det

förekomma att huset ägde två speglar och då hade den ena sin givna

plats i kammaren. Spegeln i salen var i regel ett vanligt spegel-

glas försett med vanlig träram som nederst var försedd med en ut-

fällbar hylla för kammar o dyl. Spegeln i kammaren var i vissa

fall en slags toalettspegel med låda, ~~XX~~ Glaset även här försett

med träram och var den upphängd på två svarvade hållare så att den

blev ställbar. Prydnadsföremål förekom ej här men i regel förekom

något tavlor ~~KK~~ tec. ett par som voro mycket vanliga vilka föreställde

mannens och kvinnas åldrar. Vidare fanns i regel några tavlor med

religiösa motiv. Mattor förekom ej förrän under senare tid

Övriga Möbleringsdetaljer: (forts)

G olven skurades vid högtider och till fäster beströddes med sand och finhackad en-eller granris. Troligtvis kom någon gång på slutet av 1800 talet hemvävda mattor att användas då först och främst i kammaren och senare i salen..

Salens användning:

Salen var i huvudsak avsedd för att användas vid fester och högtider såsom vid jul då i regel hölls julagille o.dyl.

I regel var ej salen eldad utan vid dylika tillfällen .

Förekom vigsel eller barndop hemma så användes alltid salen

Vid julagille, Slädpartigille , Majsjungaregille o.dyl förekom

dans och lekar. Särskilt på vintertiden förekom ofta så kallade

ajnahemmakvällar då husets ungdommar hade bjudit hem andra ~~ungdommar~~

ungdommar till lek o dans då husbondefolket var borta på gille

i någon annan gård. Vid större fäster åt man i salen och efter

middagen stannade gärna männen kvar i salen för att röka sina

långpipor. I detta hus som här avses har icke förekommit hus-

förhör fast det förekom på andra gårdar. Salen fick i regel

9

Salens användning: (forts)

användas som gästrum då det bäddades där om det var någon särskild person som man ville visa sig ^{bra} emot.

I vardagslag användes salen som förvaringsrum för varjehanda såsom för tvätt, kläder o dyl. I hus där särskild bakstuga saknades användes salen vid de större baken som sådan. Här i detta huset användes salen även då fåren klippts och ullen hade tvättats utbreddes den här till torkning.

Andra Finrum: fanns ej här.

Orsaker till salens tillkomst:

I regel var det jordbrukare som ansågs ha råd och behov till att ha en sal. Här vilag i detta fallet hade nog inte prästgård eller andra finare familjer någon påverkan för att sal inreddes.

Som tidigare nämnts så har den här beskrivna salen omändrats så att den numera består av vardagsrum och förädsrum. (se skiss)